

Eén muisklik verwijderd

Over hoe het internet het onderwijs kan veranderen en kinderen toegang geeft tot artistieke mogelijkheden.

Technologie: waarom?

De laatste jaren hebben nieuwe informatie- en communicatietechnologieën een speciale plaats ingenomen in het Portugese onderwijs. Maar ondanks heel wat vernieuwende onderwijsprojecten, blijven er ook mythes bestaan:

- Nieuwe media zullen de onderwijsproblemen oplossen, zonder dat het systeem echt moet veranderen.
- Door toegang te geven tot nieuwe media, worden deze media meteen ook geschikte onderwijsinstrumenten.
- De nieuwe media zijn een 'speciaal' instrument dat alleen wordt gebruikt tijdens specifieke leeractiviteiten.

Deze mythes zijn erg bepalend. Maar technologie bepaalt de samenleving niet, nog de samenleving de technologie. Verandering en vernieuwing hangen af van een erg complexe relatie tussen technologie en het gebruik ervan, door de gemeenschap en door scholen in het bijzonder. Het is dus niet voldoende om alleen toegang te hebben tot verschillende technologieën. Het belangrijkste is dat je weet hoe je ermee moet omspringen. Onderwijsinstellingen moet hun aanpak daarom opnieuw uitdenken, zeker wat inhoud en strategie betreft.

Wat is er eigenlijk veranderd aan het lesgeven en leren, als gevolg van de groeiende aanwezigheid van nieuwe technologieën op school? Proberen we een informatie- en kennismaatschappij te bouwen met dezelfde middelen als de industriële maatschappij, tweehonderd jaar geleden? De aanwezigheid van nieuwe techno-

logie op een school mag dan wel als een vernieuwing gezien worden, toch behandelen we ze vaak alleen als een schrijf- en luistermachine, iets om mee te spelen en te communiceren, zonder de praktijk en de dingen die we moeten leren, te veranderen. De middelen zijn nieuw, het leerproces is oud en gedateerd.

Als we het specifiek over kunstonderwijs gaan hebben, dan staat het vast dat de nieuwe technologieën maar een beperkte verandering in de praktijk hebben teweeggebracht. Zorgt een online bezoek aan een museum er nu voor dat we op een nieuwe manier leren kijken en zien? Of is het net zoals vroeger, toen de kennis tijdens een geleid bezoek werd doorgegeven aan studenten, die we als passieve toehoorders beschouwden?

Elisa Marques (emm@fct.unl.pt) en Pedro Sousa (pas@fct.unl.pt) werken aan de Faculteit voor Wetenschap en Technologie van de New University in Lissabon.

De culturele dimensie van kennisuitwisseling

Het project DiaLugares van de Faculteit voor Wetenschap & Technologie van de Universiteit van Lissabon toont aan hoe nieuwe technologie de manier van lesgeven in het kunstonderwijs, kan veranderen. Het hoofdoel van het project is om het publiek – kinderen, jonge mensen en volwassenen – in contact te brengen met de culturele dimensie van verschillende openbare plaatsen in de stad en er een interpretatie aan te geven. Het gaat om musea, cultuurcentra, parken, tuinen en een aantal plaatsen in Almada, in de buurt van Lissabon.

De stad is een soort boek dat je op verschillende manieren kunt lezen. Het daagt iedereen uit om verder te kijken, door nieuwe competenties te ontwikkelen op verschillende domeinen: wetenschap en technologie, onderwijs, kunst en cultuur. Deze domeinen beschouwt men als geïntegreerde processen die onze versplin-

terde kennis in vraag stellen, en het erfgoed van de stad op een holistische manier benaderen.

Er zijn partnerschappen opgericht met plaatselijke acteurs, waaronder

moet worden: plastische kunsten, literatuur, dans, natuurwetenschappen, wiskunde. Hierdoor ontwikkelen we een kritische manier om de wereld te appreciëren.

te denken. Het ging in de eerste plaats om visuele kunsten, maar de andere disciplines kwamen ook aan bod: zo bleef het onderlinge verband van de kennis behouden. Er werd gewerkt met 2500 leerlingen, waarvan 1500 tussen 4 en 12 jaar oud. Daardoor was het mogelijk om concepten en technieken uit de kunst toe te passen en een aantal mythes over het gebruik van nieuwe technologieën als leermiddel op te heffen. Onze conclusies voor het onderwijs in het algemeen, zijn:

- **informatie- en communicatietechnologieën als contextbemiddelaar:** het internet mogen we niet alleen als een instrumentele bron beschouwen; het is alleen zinvol als we er in een interactieve context mee omspringen, met behulp van specifieke activiteiten die aan specifieke criteria moeten beantwoorden.
- **Fysieke en digitale mobiliteit:** interactief onderwijs moet de fysieke en digitale ruimtes samenbrengen, door concepten die met kunst of andere kennisvormen te maken hebben, in een complementaire logica van methodes en contexten.
- **Onderwijsstrategieën:** de leerlingen moeten benaderd worden als bronnen van informatie, niet alleen als de gebruikers ervan.
- **Inhoud van de kunst:** kunst leren als communicatieproces is als een systeem van symbolen, opgebouwd rond verschillende manieren van de wereld in vraag stellen.
- **Modellen voor lesgevers:** lesgevers moeten vaardigheden ontwikkelen op het domein van nieuwe informatie- en communicatietechnologieën en de kunst, bij voorkeur door reflectie en actie binnen hun werk. De ontwikkeling van een autonoom werkproject leidt tot een veranderde onderwijspraktijk.

leerkrachten van alle niveaus en curatoren van musea. Elke plek werd geanalyseerd en ingedeeld volgens thema's en concepten, bijvoorbeeld: oorsprong, ontwikkeling en culturele positie in de stad; functies, nut en waarde (esthetisch, artistiek, economisch); kenmerken (kleur, vorm, samenstelling, ritme, perspectief, structuur); geschiedenis; beelden en geluiden. Deze gegevens werden ontwikkeld op basis van drie grote dimensies:

- **Bespiegeling/vervulling,** waardoor studenten de mogelijkheid krijgen om een dialoog te voeren met hun empathie, hun intuïties en ervaringen;
- **Experiment/creatie,** waardoor we leren over de specifieke codes van verschillende gebieden en het gebruik van verschillende expressieve kanalen om ideeën te uiten;
- **Reflectie/interpretatie,** waardoor we bevestigen dat nieuwe kennis op verschillende domeinen geïntegreerd

Enkele conclusies

De spelactiviteiten (zie kader) en de vraag om mee te werken aan de website zijn uitgegroeid tot een onderwijsstrategie. Bij sommige gebruikers zal ze het verlangen doen groeien om meer te leren over dingen en plaatsen in de stad. Almada was een pilootproject, waar de inwoners leerden om dingen en plaatsen te beschrijven, analyseren, interpreteren en erover na